

Sosiaali- ja terveysministeriö
kirjaamo.stm@gov.fi

Viite: lausuntopyyntö VN/21436/2025

1. Lausuntopyyntö ja esitysluonnos

Sosiaali- ja terveysministeriö (STM) on pyytänyt Lupa- ja valvontavirastolta lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi terveydenhuoltolain, vankeuslain ja tutkintavankeuslain muuttamisesta (saattohoito ja eräät muut muutokset).

Terveydenhuoltolain sairaanhoitopalvelua koskevaa sääntelyä ehdotetaan täsmennettäväksi siten, että nimenomaisesti säädetään palliatiivisen hoidon ja saattohoidon olevan hyvinvointialueen järjestämismääräyksellä olevia palveluita. Laissa säädettäisiin myös palliatiivisen hoidon ja saattohoidon määritelmät.

Hoitopaikan valintaa koskevaa sääntelyä muutettaisiin siten, että terveyskeskuksen tai terveysaseman saa jatkossa valita kolmen kuukauden välein, kun nyt vaihdon saa tehdä kerran vuodessa. Laissa täsmennettäisiin, että kirjallisen ilmoituksen hoitopaikan valinnasta voi tehdä sähköisesti tai paperilla.

Hoitoon pääsyn enimmäisaikojen toteutumisen seuranta koskevaa sääntelyä muutettaisiin siten, että hyvinvointialueen ja Vankiterveydenhuollon yksikön on julkaistava kuukausittain edellistä kalenterikuukautta koskevat tunnusluvut siitä, miten hoitoon pääsyn enimmäisaikojen (ns. hoitotakuun) noudattaminen toteutui erikoissairaanhoidossa, kun voimassa olevan lainsäädännön mukaan tiedot on julkaistava neljän kuukauden välein.

2. Lupa- ja valvontaviraston lausunto

Kommentit palliatiivista hoitoa ja saattohoitoa koskeviin ehdotuksiin ja perusteluihin

Lupa- ja valvontavirasto pitää tavoitetta vahvistaa ja selkeyttää parantumatonta sairautta sairastavan potilaan oikeutta saada asianmukaista, laadukasta ja oikea-aikaista hoitoa hyvänä ja kannatettavana asiana. Lupa- ja valvontavirasto tuo kuitenkin esille, että sen asiantuntijoiltaan keräämissä kommentteissa oli toisistaan poikkeavia näkemyksiä siitä, tulisiko terveydenhuoltolain 24 §:n ehdotetussa 2 momentissa säätää palliatiivisesta hoidosta ja saattohoidosta.

Yhtäältä palliatiivisen hoidon ja saattohoidon määrittelyä laissa sekä järjestämismääräyksiin säätämistä hyvinvointialueelle pidettiin tarpeellisenä ja kannatettavana uudistuksena. Esitys vahvistaa ja selkeyttää parantumatonta sairautta sairastavan potilaan oikeutta saada asianmukaista, laadukasta ja oikea-aikaista hoitoa. Se tukee toteutuessaan saattohoidon ja palliatiivisen hoidon parempaa ja yhdenvertaista saatavuutta

hyvinvointialueesta, hoitopaikasta ja hoidon tasosta riippumatta. Lupa- ja valvontaviraston käsityksen mukaan esimerkiksi ikäihmisten palliatiivisen hoidon ja saattohoidon järjestämisessä ja toteuttamisessa on ollut puutteita ja suurta alueellista vaihtelua.

Toisaalta Lupa- ja valvontavirastossa katsottiin, että ei ole hyvän lainsäädäntötavan mukaista, että 24 §:n ehdotetussa 2 momentissa säädetään yhdestä asiasta paljon tarkemmin kuin kaikesta muusta (vrt. 1 mom.). Näkemyksen mukaan olisi parempi, jos palliatiivisen hoidon ja saattohoidon määrittelyt olisivat lain esitöissä.

Lupa- ja valvontaviraston näkemyksen mukaan perusteluissa on huomioitu hyvin sosiaali- ja terveydenhuollon yhteistyö järjestettäessä palliatiivista hoitoa ja saattohoitoa ja tunnistettu nykytilassa olevat haasteet ja puutteet. Lupa- ja valvontavirasto katsoo, että muun muassa hoidon saatavuus ja osaaminen kaipaavat vahvistamista. Palliatiivisen hoidon ja saattohoidon tarpeen lisääntyessä Lupa- ja valvontavirasto pitää tärkeänä, että palliatiivisten keskusten vahvistamisen ohella hoidon saatavuutta ja henkilöstön osaamista tuetaan kaikkialla, missä hoidetaan elämän loppuvaiheen kohtaavia potilaita. Lupa- ja valvontavirasto tuo esille, että palliatiivinen lääketiede omana erikoisalanaan voisi vahvistaa palliatiivisen hoidon ja saattohoidon asemaa päätettäessä resurssien kohdentamisesta.

Lupa- ja valvontavirasto katsoo lisäksi, että ehdotettu lakimuutos voisi parantaa sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden välistä yhteistyötä ja yhteensovittamista saattohoitoa ja palliatiivista hoitoa tarvitsevien asiakas- ja potilasryhmien osalta.

Esitysehdotuksen säädöskohtaisissa perusteluissa (s. 47) todetaan, että palliatiiviseen hoitoon siirtymisestä tehdään ratkaisut hoitavan lääkärin toimesta ja yhteistyössä potilaan ja usein myös tämän läheisten kanssa. Lupa- ja valvontavirasto ehdottaa, että tässä yhteydessä olisi selvyiden vuoksi syytä todeta, että hoitava lääkäri tekee päätöksen palliatiiviseen hoitoon ja saattohoitoon siirtymisestä. Tämä korostaisi sitä, että kyseessä on lääkärin tekemä tärkeä hoitopäätös, johon liittyy mm. velvollisuus huomioida potilaan tiedonsaanti- ja itsemääräämisoikeus.

Esitysehdotuksen säädöskohtaisissa perusteluissa (s. 47–48) todetaan, että kokonaisvaltaisella hoidolla tarkoitetaan hoitoa, joka ottaa huomioon potilaan fyysiset, psyykkiset, sosiaaliset ja hengelliset tai eksistentiaaliset tarpeet. Edelleen esityksessä todetaan, että kokonaisvaltaiseen hoitoon sisältyy hoidon moniammatillinen työskentely. Moniammatillinen työskentely tarkoittaa eri ammattiryhmien – lääkäreiden, sairaanhoitajien, lähihoitajien, fysioterapeuttien, sosiaalityöntekijöiden, psykologien ja tarpeen mukaan muiden sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaisten yhteistyötä potilaan kokonaistilanteen arvioimiseksi ja hoidon toteuttamiseksi. Lupa- ja valvontavirasto ehdottaa, että kohdassa tuotaisiin esille kokonaisvaltaisen hoidon ja siihen sisältyvän moniammatillisen työskentelyn toteuttaminen *potilaan hoidon kannalta tarkoituksenmukaisessa laajuudessa*. Tämä tarkennus korostaisi sitä, että saattohoidon ja palliatiivisen hoidon piirissä olevien potilaiden tarvitsema hoito ja sen laajuus tulee arvioida ja toteuttaa potilaan yksilöllinen tilanne huomioiden.

Kommentit esityksen vaikutusarvioihin (palliativinen hoito ja saattohoito)

Lupa- ja valvontavirasto toteaa, että esityksessä on arvioitu ehdotetun lakimuutoksen vaikutuksia asiakkaille/potilaille, heidän läheisille ja hyvinvointialueelle. Koska palliativinen hoito ja saattohoito järjestetään nykytilassakin hyvinvointialueilla, eikä kyseessä ole uusi tehtävä, ei ehdotus sellaisenaan tuo Lupa- ja valvontaviraston näkemyksen mukaan suuria lisääntyviä kustannuspaineita. Se voi kuitenkin johtaa hyvinvointialueilla tarpeeseen arvioida uudelleen käytettävissä olevien resurssien kohdentamista esimerkiksi henkilöstön osaamista ja palvelujen tuottamistapoja kehitettäessä. Mahdollisesti muuttuvien kohdentamispaineiden vaikutuksia muuhun palveluntuotantoon tai kokonaiskustannusten kasvuun olisi tärkeää arvioida erityisesti, jos palliativisesta hoidosta ja saattohoidosta säädetään laissa ehdotetulla tavalla.

Lupa- ja valvontavirasto katsoo, että sillä on voimassa olevan lainsäädännön puitteissa riittävät mahdollisuudet puuttua mahdolliseen epäasianmukaiseen palliativisen hoidon ja saattohoidon järjestämiseen ja toteuttamiseen, mutta voi helpottaa viranomaisen puuttumista epäkohtiin järjestämisvastuun selkeytyessä. Toteutuessaan ehdotus voisi korostaa palliativisen hoidon ja saattohoidon valvonnan roolia valvontatehtävien suunnittelussa ja toteutuksessa. Lainsäädäntö voisi myös lisätä potilaiden/asiakkaiden ja heidän läheistensä tietoisuutta oikeuksistaan, ohjata heitä kiinnittämään huomiota mahdollisiin puutteisiin palliativisessa hoidossa ja saattohoidossa ja lisätä yhteydenottoja valvontaviranomaiseen esimerkiksi kantelujen muodossa.

Lupa- ja valvontavirasto katsoo, että vaikutustensa osalta ehdotus edistää potilaiden/asiakkaiden perusoikeuksia saada riittäviä ja tasavertaisesti tuotettuja terveystalveluja.

Kommentit erikoissairaanhoidon hoitotakuun seuranta koskevista ehdotuksista ja perusteluista

Lupa- ja valvontavirasto pitää kannatettavana ja hyvänä ehdotusta siitä, että hyvinvointialue julkaisee tiedot kiireettömään erikoissairaanhoidon pääsystä kalenterikuukausittain. Julkaisuväli olisi näin sama kuin perusterveydenhuollossa. Tämä olisi linjassa myös Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen toteuttaman kiireettömään erikoissairaanhoidon pääsyä koskevien tietojen julkaisuvälin kanssa.

Lupa- ja valvontavirasto tuo esille näkemyksensä, että tällä hetkellä tietojen laatuun (kattavuus, luotettavuus) liittyy suuria ongelmia. Tietojen luotettavuutta tulisikin parantaa Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen toimesta yhteistyössä hyvinvointialueiden kanssa.

Lupa- ja valvontavirasto ehdottaa, että esityksessä käytettäisiin selkeyden vuoksi käsitteen ”hoitotakuu” sijaan ilmaisua *kiireettömään erikoissairaanhoidon pääsyn enimmäisaika*.

Kommentit esityksen vaikutusarvioista (hoitotakuun seuranta)

Tietojen julkaiseminen kalenterikuukausittain antaa potilaalle nykyistä paremmin tietoa hoitoon pääsystä eri toimintayksiköissä, ja hän voi käyttää tietoa esimerkiksi valitessaan

hoidostaan vastavan terveydenhuollon yksikön. Tietojen julkaiseminen kalenterikuukausittain parantaa myös toiminnan läpinäkyvyyttä ja tukee valvontaa ajantasaisemmin. Seurantatiedot edistävät hyvinvointialueiden omavalvonnan, viranomaisvalvonnan ja potilaiden oikeuksien toteutumista.

Muut kommentit

Lupa- ja valvontavirasto katsoo, että vankiterveydenhuollon osalta tietojen kuukausittaista julkaisemisesta koskeva muutos on kannatettava. Lupa- ja valvontavirasto katsoo, että hallinnollinen työ tietojen julkaisemisessa kuukausittain vankilan ilmoitustaululla myös erikoissairaanhoidoa koskevin osin jää hallinnollisesti pieneksi.

Lisätietoja antaa tarvittaessa ylläkäri Jonne Sirola, puh. 0295 254 000.

Allekirjoitukset

Lupa- ja valvontavirasto

Postiosoite: PL 20, 13035 LVV

Puhelinvaihde: 0295 254 000

kirjaamo@lvv.fi | lvv.fi

Tämä asiakirja LVV-U/51400/2026 on hyväksytty sähköisesti / Detta dokument LVV-U/51400/2026 har godkänts elektroniskt

Esittelijä Sirola Jonne 01.04.2026 11:13

Ratkaisija Koskela Satu 01.04.2026 11:52